

Љубомир ЦУЦУЛОВСКИ

"Sine ira et studio"

"Bez omraza i pri st rasnost"

Последните неколку месеци македонската јавност буквално е преплавена, дури и бомбардирана од секакви можни реклами, кои се вртат по јавните медиуми, финансирани од Владата на Република Македонија. Во нив има сè и сешто и уште по нешто, меѓутоа во нив најмалку може да се открие одредена мера на скромност. Стара, пак, е вистината дека прашањето на мера е прашање на културата на оној кој без мера ги истакнува сопствените успеси, не оставајќи им ја таа можност на другите.

Сепак, во оваа пригода на страна го оставам прашањето за културата и за чувството за мера, бидејќи многу побитно е да се види што македонската влада толку неумерено и фалбациски турка како свои особени заслуги. Меѓу другото, во целото владино неумерено саморекламерство во израз доаѓа следниот слоган:

"Знаењето е сила, знаењето е моќ!" Проблемот на овој слоган не е во неговата вистинитост, бидејќи на секој нормален човек му е јасно дека со развојот на човековите знаења се зголемува неговата моќ, како на планот на природата, така и на планот на општествените случувања - имено со неписмениот многу

полесно се манипулира. Значи, уште еднаш повторувам, на овој план не постои никаков проблем. Проблемот е во оригиналноста на овој слоган, бидејќи тој, без било какво претерување, на еден или на друг начин, досега бескрајно е преповторуван, преминувајќи во општо место, лишено од секаква оригиналност.

Идејата дека знаењето, дека самата теорија претставува моќ, на свој начин може да се сретне уште кај младиот Карл Маркс. Пишувајќи ги своите Тези за Фоербах од 1845 година, Маркс во 11. теза истакнува дека не е доволно светот само да се знае, туку, знаејќи го, да се преиначи, да се направи сосема поинаков. Повеќе од јасно е дека во оваа теза доминира идејата за моќта на знаењето, кое не смее да остане само на ниво на интерпретација на стварноста, туку мора да води и кон нејзина измена. Оваа задача теоријата може да ја исполни само доколку и самата е моќна.

Според тоа, верглајќи го овој слоган Владата вергла одамна позната вистина, својствена уште за Карл Маркс од првата половина на XIX век. Меѓутоа, Марксовата идеја е само парафраза на Френсис Беконовото мислење (1561 - 1626), својствено за нововековната филозофија, дека науката има ослободувачка моќ, која наместо да го држи човештвото во стагнација, води кон негов напредок. Според него, науката, научниците и филозофите имаат единствена задача: да ја објаснат природата како би можеле да завладеат со стварноста.

Меѓутоа, уште Платон (428-347 г.пр.н.е.) сметал дека со државата треба да управуваат најумните. Најумните во една држава, истакнувал Платон, се филозофите. Според тоа, идејата дека знаењето е моќ е стара повеќе од 2.500 години.

Тоа значи дека рекламниот слоган "Знаењето е сила, знаењето е моќ", кое упорно го форсира сегашната власт, е само преповторување на една стара вистина. Меѓутоа, сеедно на тоа, вистинитоста на оваа идеја не е доведена во прашање, бидејќи просветеноста, за разлика од незнаењето, води напред, кон нови вистини и кон послободна општествена стварност. Веројатно водена токму од овие мотиви, сегашнава власт влезе во сериозни реформи на образовниот систем во Република Македонија, реформи кои напати се толку радикални што се чинат револуционерни. За жал, досега историјата многу пати ја потврдила вистината дека едно е намеруваното, додека нешто сосема друго е навистина постигнатото. На пример, едно е да сакам да бидам "капетан беле лаге", како оној несреќник Шојиќ од познатиот српски филм "Тесна кожа", а сосема друго е навистина да бидам "капетан беле лаге". Неразбирајќи ја оваа едноставна разлика меѓу посакуваното и стварно можното луѓето, без разлика на нивните вистински намери, ја промашуваат целта и остануваат "несреќни и изненаѓени", како и Шојиќ.

ФРЕНСИС БЕКОНОВОТО МИСЛЕЊЕ, СВОЈСТВЕНО ЗА НОВОВЕКОВНАТА ФИЛОЗОФИЈА, Е ДЕКА НАУКАТА ИМА ОСЛОБОДУВАЧКА МОЌ, КОЈА НАМЕСТО ДА ГО ДРЖИ ЧОВЕШТВОТО ВО СТАГНАЦИЈА, ВОДИ КОН НЕГОВ НАПРЕДОК. СПОРЕД НЕГО, НАУКАТА, НАУЧНИЦИТЕ И ФИЛОЗОФИТЕ ИМААТ ЕДИНСТВЕНА ЗАДАЧА: ДА ЈА ОБЈАСНАТ ПРИРОДАТА КАКО БИ МОЖЕЛЕ ДА ЗАВЛАДЕАТ СО СТВАРНОСТА.

Владата, обземена од некаков револуционерен дух, низ државата отвораше факултети и универзитети каде ќе ѝ текнеше, неводејќи сметка за после-

ВИСОКО

ЗАТОА, НЕКА СЕ РУШИ СÈ, ЗА ДА СЕ ДОБИЕ ВПЕЧАТОК ДЕКА НЕШТО СЕ ПРАВИ, МАКАР ТОА НЕШТО Е НИШТО.

диците од таквата непромислена политика. Додека скопскиот Клинички центар се расформираше, во Тетово, без никаква вистинска анализа или потреба, се отвораше нов клинички центар. Сеедно на постоењето на Медицинскиот факултет во Скопје, како и постоењето на Високата медицинска школа во Битола, во Тетово се отвори нов Центар за високо стручно образование на медицински сестри (без да се исполнат елементарните услови), со претензии да премине во факултет. Во исто време, на новоформираните универзитет "Гоце Делчев" во Штип постои Висока здравствена школа, додека постоењето на Медицинскиот факултет е во најава - види го, на пример, сајтот <http://www.ugd.edu.mk> Ниту ова не беше доволно, туку Министерството за образование и наука распишотено објави дека ќе се отвораат нови факултети или дисперзирани одделенија на постојните факултети во: Винаца, Радовиш, Струмица... Народски кажано - боли глава од наумените цели. Воедно, тогашниот министер за обра-

ВО ТЕЗИТЕ ЗА ФОРБАХ, МАРКС ВО 11. ТЕЗА ИСТАКНУВА ДЕКА НЕ Е ДОВОЛНО СВЕТОТ САМО ДА СЕ ЗНАЕ, ТУКУ ЗНАЕЈЌИ ГО ДА СЕ ПРЕИНАЧИ, ДА СЕ НАПРАВИ СОСЕМА ПОИНАКОВ. ВО ОВАА ТЕЗА ДОМИНИРА ИДЕЈАТА ЗА МОЌТА НА ЗНАЕЊЕТО, КОЕ НЕ СМЕЕ ДА ОСТАНЕ САМО НА НИВО НА ИНТЕРПРЕТАЦИЈА НА СТВАРНОСТА, ТУКУ МОРА ДА ВОДИ И КОН НЕЈЗИНА ИЗМЕНА. ОВАА ЗАДАЧА ТЕОРИЈАТА МОЖЕ ДА ЈА ИСПОЛНИ САМО АКО И САМАТА Е МОЌНА.

зование и наука, како и сегашниот министер, г. Перо Стојановски, овие потези ги објаснуваа како рационални, бидејќи наместо младите луѓе од внатрешноста да одат во Скопје, или во некој друг универзитетски град, и таму да плаќаат високи суми за сместување и за исхрана, ќе можеле да студираат во своите градови, што ќе било многу поекономично.

Каков е денешниот резултат на овие "храбри" и "високоумни" намери? Исходот е повеќе од разочарувачки, бидејќи е поразувачки тажен: најголем број од факултетите, формирани во точниот дел од Република Македонија, зјаат празни. Наместо по стотина запи-

шани студенти, на факултетите се запишале едвај неколкумина - најчесто дво-тројца! Голем број кандидати за Медицинскиот факултет во Скопје - инаку жители на Скопје - заради ограниченоста на квотата се упатуваат да студираат во Тетово. Идејата, пак, беше секој што сака да студира да ја има можноста студиите да ги посетува во местото на своето живеење или блиску до него. Сега се јавува обратна ситуација: оние од Тетово студираат во Скопје; оние од Скопје ќе студираат во импровизориумот во Тетово. Значи, сè се преобразува во својата спротивност. Што е со економската рационалност на овие реформи? Уште однапред се знаеше дека во целиот

проект нема никаква економска оправданост. Зошто? Затоа што секој новоформиран универзитет или факултет бара: нов објект или реновирање на некој стар објект; материјално одржување на овие објекти; формирање на нови студентски домови и ресторани; вработување на нов професорски и асистентски кадар; вработување на нова администрација, почнувајќи од хигиеничарки, преку правници и секретарки, до нови служби за студентски прашања. Притоа, мора да се плаќаат функционалните додатоци на новите ректори и проректори, на новите декани и продекани, заедно со нивните правни служби и секретарки...

Работите уште повеќе добиваат интензитет во својата апсурдност, ако се имаат предвид предлозите на Министерството за образование и наука новите студенти наставата да ја слушаат заедно со средношколците или со основците, бидејќи нема место каде да се држат семинарските часови и наставата.

Целиот овој галиматијас, целиот овој хаос можеше да се реши многу поедноставно и економски порационално. Имено, со потрошените пари можеше да се зајакне наставничкиот и асистентскиот кадар на постојните универзитети; наместо инвестирање во нови објекти (факултети, ректорати, студентски домови и мензи...) да се средат постојните објекти и, покрај нив, да се отворат

ОБРАЗОВЕН ХАОС

ПЛАТОН СМЕТАЛ ДЕКА СО ДРЖАВАТА ТРЕБА ДА УПРАВУВААТ НАЈУМНИТЕ, А НАЈУМНИТЕ ВО ЕДНА ДРЖАВА СЕ ФИЛОЗОФИТЕ. СПОРЕД ТОА, ИДЕЈАТА ДЕКА ЗНАЕЊЕТО Е МОЌ Е СТАРА ПОВЕЌЕ ОД 2.500 ГОДИНИ.

нови. Исто така, повеќе од сигурно е дека ќе остане парични средства со кои ќе можеа да се зголемат, како досегашните стипендии, така и да се доделат нови. Со тоа, од своја страна, ќе се урнеше еден од основните аргументи на "креативните иноватори", според кои било поевтино да се студира во Виница или во Пробиштип, отколку во Скопје, што е најобично замајување - дајте му на студентот добри објекти и солидни стипендии и за него ќе биде сеедно каде ќе студира. Меѓутоа, ако така се постапеше, тогаш што ќе правее иновативните иноватори во Министерството за образование и наука и како ќе го оправдаа своето постоење? Затоа, нека се руши сè, за да се добие впечаток дека нешто се прави, макар тоа нешто е ништо.